

Handläggare

Karin Linderholm
Avdelningen för havsförvaltning
karin.linderholm@havochvatten.se

Datum 2025-10-14

Dnr HaV 2025-000994

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Uppdrag om att sammanställa och redovisa forskningsinsatser angående blåfenad tonfisk

Redovisning av uppdrag i regeringsbeslut från den 6 mars 2025.

Havs- och vattenmyndigheten har fått i uppdrag av regeringen att göra en kunskapssammanställning och redovisa resultaten av den forskning som sedan 2017 genomförts av Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) om blåfenad tonfisk. Havs- och vattenmyndigheten ska även redovisa relevant data och statistik från myndighetens kontrollverksamhet i syfte att påvisa artens förekomst och långsiktiga status i svenska vatten. Havs- och vattenmyndigheten ska särskilt redogöra för hur pågående forskning och insamlad kunskap bidrar till Sveriges möjligheter att påverka arbetet inom Internationella kommissionen för bevarande av tonfisk i Atlanten (Iccat). Havs- och vattenmyndigheten ska även redovisa vilka förutsättningar medlemsstater med endast bifångstkvot av blåfenad tonfisk behöver uppfylla enligt den fleråriga förvaltningsplanen för blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet för att kunna tilldelas kvot av arten, samt analysera förutsättningarna för Sverige att uppfylla dessa. Myndigheten ska vidare föreslå hur ett fortsatt forskningsarbete bör utformas för att stärka kunskapsläget relaterat till den blåfenade tonfisken, bland annat i relation till kriterierna för att tilldelas kvot av arten. Uppdraget inkom till myndigheten den 6 mars 2025.

Havs- och vattenmyndigheten redogör i rapporten för de förutsättningar som en medlemsstat med kvottilldelning av blåfenad tonfisk ska uppfylla enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2053 av den 13 september 2023 om upprättande av en flerårig förvaltningsplan för blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet (den fleråriga förvaltningsplanen, (förordning (EU) 2023/2053)). De uppgifter som tillkommer gäller åtgärder för förvaltning, kvothantering och tillstånd, samt kontroll och efterlevnad. Havs- och vattenmyndigheten redovisar i rapporten de fångster som tagits som bifångst i yrkesfiske sedan 2017. Det rör sig om något eller några exemplar per år. Havs- och vattenmyndigheten har till redovisningen inhämtat ett kunskapsunderlag från SLU som finns i bilaga 1 till rapporten. Av underlaget framgår de forskningsinsatser som SLU utfört sedan 2017 och det ger också en överblick över kunskapsläget för beståndet. Beståndstatus är sedan några år tillbaka god, efter att kraftiga åtgärder vidtagits genom Iccats tidigare återhämtningsplan för blåfenad tonfisk. I samband med återhämtning av beståndet har blåfenad tonfisk åter synts i svenska vatten efter att ha varit borta i cirka 50 år. När det gäller fortsatt forskningsarbete har myndigheten, utifrån rådgivning från SLU angivit tre områden för att stärka kunskapsläget för beståndet.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

Havs- och vattenmyndigheten överlämnar härmed uppdraget.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av avdelningschefen Mats Svensson. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Inger Dahlgren, samt utredaren Karin Linderholm medverkat.

Anna Ledin

Mats Svensson

Kopia till:

Klimat- och näringslivsdepartementet

SLU

Kustbevakningen

Jordbruksverket

Bilagor:

Bilaga 1: SLUs kunskapssammanställning - atlantisk blåfenad tonfisk i Sverige

Bilaga 2: Artikelvis genomgång av vissa artiklar som anger förutsättningar vid nationell kvottilldelning enligt EUs fleråriga förvaltningsplan för blåfenad tonfisk (förordning (EU) 2023/2053)

Innehåll

1	Sammanfattning	4
1.1	Uppdrag	4
1.2	Bakgrund, avgränsning och utgångspunkter.....	4
1.3	Sammanfattning av myndighetens synpunkter	5
2	Uppdraget och dess beredning.....	6
2.1	Uppdragsbeskrivning	6
2.2	Avgränsningar.....	6
2.3	Samråd	6
3	Utgångspunkter.....	7
3.1	Internationell fiskeriförvaltning och EUs gemensamma fiskeripolitik	7
4	Kunskapssammanställning och redovisning av resultat av forskning om blåfenad tonfisk	7
4.1	Bakgrund.....	7
4.1.1	Förvaltning av blåfenad tonfisk.....	7
4.1.2	Den blåfenade tonfiskens förekomst, utveckling och återhämtning i artens utbredningsområde	9
4.2	Havs- och vattenmyndighetens synpunkter	9
4.2.1	Resultat av SLUs forskning.....	9
4.2.2	Data och statistik från myndighetens kontrollverksamhet	10
4.2.3	Arbete i lccat – utifrån pågående forskning och insamlad kunskap	12
4.2.4	Flerårig förvaltningsplan för blåfenad tonfisk	12
4.2.5	Fortsatt forskningsarbete	14
	Bilaga 1: SLUs kunskapssammanställning - atlantisk blåfenad tonfisk i Sverige.....	16
	Bilaga 2: Artikelvis genomgång av vissa artiklar som anger förutsättningar vid nationell kvottilldelning, enligt EUs fleråriga förvaltningsplan för blåfenad tonfisk (förordning (EU) 2023/2053).....	17

1 Sammanfattning

1.1 Uppdrag

Havs- och vattenmyndigheten har i regeringsbeslut från mars 2025 fått i uppdrag att göra en kunskapssammanställning och redovisa resultaten av den forskning som sedan 2017 genomförts av Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) om blåfenad tonfisk. Havs- och vattenmyndigheten ska även redovisa relevant data och statistik från myndighetens kontrollverksamhet i syfte att påvisa artens förekomst och långsiktiga status i svenska vatten. Havs- och vattenmyndigheten ska särskilt redogöra för hur pågående forskning och insamlad kunskap bidrar till Sveriges möjligheter att påverka arbetet inom Internationella kommissionen för bevarande av tonfisk i Atlanten (Iccat). Havs- och vattenmyndigheten ska även redovisa vilka förutsättningar medlemsstater med endast bifångstkot av blåfenad tonfisk behöver uppfylla enligt den fleråriga förvaltningsplanen för blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet för att kunna tilldelas kvot av arten, samt analysera förutsättningarna för Sverige att uppfylla dessa. I redovisningen ska kunskapsläget beskrivas i relation till den blåfenade tonfiskens förekomst, utveckling och återhämtning i artens utbredningsområde. Myndigheten ska vidare föreslå hur ett fortsatt forskningsarbete bör utformas för att stärka kunskapsläget relaterat till den blåfenade tonfisken, bland annat i relation till kriterierna för att tilldelas kvot av arten.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet) senast den 17 oktober 2025.

1.2 Bakgrund, avgränsning och utgångspunkter

Beståndet av atlantisk blåfenad tonfisk förvaltas av Iccat¹, utifrån bestämmelser i FNs havsrättskonvention² och FNs fiskbeståndsavtal³. Beståndet av blåfenad tonfisk befann sig under 90-talet på låga nivåer och Iccat vidtog åtgärder genom en återhämtningsplan för blåfenad tonfisk⁴. Beståndet har återhämtat sig och bedöms av Iccat att ha god beståndsstatus. Återhämtningsplanen ersattes av en förvaltningsplan 2018 genom beslut i Iccat⁵. Förvaltningsplanen införs i EU-lagstiftning genom förordning (EU) 2023/2053.

I och med förbättrad beståndsstatus har blåfenad tonfisk under senare år vandrat in i Skagerrak, Kattegatt och Öresund. Historiskt har blåfenad tonfisk nyttjat havs- och kustområden längs svenska västkusten som födosöksområden och ett riktat fiske bedrevs under första hälften av 1900-talet.

Sedan 2017 har SLU i samarbete med danska DTU Aqua och Iccat bedrivit forskningsprojekt för märkning och återutsättning av blåfenad tonfisk i Skagerrak, Kattegatt och Öresund. Syftet har

¹ <https://www.iccat.int/en/index.asp>

² https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm

³ <https://www.un.org/oceancapacity/UNFSA>

⁴ Recommendation 06-05 by ICCAT to establish a multi-annual recovery plan for bluefin tuna in the eastern Atlantic and Mediterranean

⁵ Recommendation 18-02 by ICCAT establishing a multi-annual management plan for bluefin tuna in the eastern Atlantic and Mediterranean Sea

varit att kartlägga artens vandring och överlevnad samt att öka kunskapen om beståndets storlek och utbredning.

Med anledning av förekomst i Skagerrak, Kattegatt och Öresund har frågor om eventuellt fiske efter arten väckts. Svenskt fiske efter arten är endast möjligt om Sverige har en egen fiskekvot, som en andel av EUs kvot för blåfenad tonfisk. Blåfenad tonfisk är fredad i nationell lagstiftning⁶ och Sverige har inte en kvottilldelning så fiske efter arten är alltså inte tillåten i dagsläget.

Havs- och vattenmyndigheten har fått i uppdrag att sammanställa och redovisa forskningsinsatser angående blåfenad tonfisk, redovisa statistik över bifångster samt redogöra för vilka förutsättningar en medlemsstat med kvottilldelning ska uppfylla enligt förvaltningsplanen för blåfenad tonfisk. Havs- och vattenmyndigheten har inhämtat underlag från SLU.

Myndighetens analys kan behöva utvecklas närmare vad gäller förutsättningar vid eventuell kvottilldelning, samt vilka resursbehov det skulle innebära för behöriga myndigheter. I ett sådant arbete kan erfarenhet från andra EU-medlemsstater och vägledning från EU-kommissionen vara värdefull.

1.3 Sammanfattning av myndighetens synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten redogör i rapporten för de förutsättningar som en medlemsstat med kvottilldelning av blåfenad tonfisk ska uppfylla enligt den fleråriga förvaltningsplanen (förordning (EU) 2023/2053). De uppgifter som tillkommer enligt förvaltningsplanen för blåfenad tonfisk gäller åtgärder för förvaltning, kvothantering och tillstånd, samt kontroll och efterlevnad. Det gäller verksamhet för Havs- och vattenmyndigheten, men även för Kustbevakningen inom dess ansvarsområde för fiskerikontroll. För flera av uppgifterna blir det ökade arbetet beroende av hur stor kvot Sverige tilldelas, samt av utformning av de åtgärder som Havs- och vattenmyndigheten fastställer för fiskets bedrivande och kontroll, inklusive fördelning av en eventuell kvot mellan yrkes- och fritidsfiske.

Havs- och vattenmyndigheten redovisar i rapporten data och statistik över de fångster som tagits som bifångst i yrkesfiske sedan 2017. Det rör sig om 0 - 9 exemplar per år, i vikt cirka 700 kg per år.

Havs- och vattenmyndigheten har till redovisningen inhämtat ett kunskapsunderlag från SLU som finns i bilaga 1 till rapporten. Sammanställningen redogör för de forskningsinsatser som SLU utfört sedan 2017 och ger också en överblick över kunskapsläget för beståndet. Beståndstatus är sedan några år tillbaka god, efter att kraftiga åtgärder vidtagits genom ICCats tidigare återhämtningsplan för blåfenad tonfisk. I samband med återhämtning av beståndet har blåfenad tonfisk återigen syns i svenska vatten efter att ha varit borta i cirka 50 år.

När det gäller fortsatt forskningsarbete har myndigheten, utifrån rådgivning från SLU angivit tre områden för att stärka kunskapsläget för beståndet, nämligen 1. Ökad förståelse av hur marina ekosystem påverkas av återkomst av blåfenad tonfisk till Skagerrak, Kattegatt och Öresund; 2. Kontinuerlig och uppdaterad data om vandring och överlevnad för de stora exemplar, särskilt för

⁶ 3 kap. 1 § Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön

honor, som förekommer i Skagerrak, Kattegatt och Öresund; 3. Forskning om hur vandringsmönster påverkas av utbyggnad av havsbaserad vindkraft och liknande industri i Västerhavet och i Nordsjön.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet).

2 Uppdraget och dess beredning

2.1 Uppdragsbeskrivning

Havs- och vattenmyndigheten har i regeringsbeslut från mars 2025 fått i uppdrag att göra en kunskapssammanställning och redovisa resultaten av den forskning som sedan 2017 genomförts av SLU om blåfenad tonfisk. Havs- och vattenmyndigheten ska även redovisa relevant data och statistik från myndighetens kontrollverksamhet i syfte att påvisa artens förekomst och långsiktiga status i svenska vatten. Havs- och vattenmyndigheten ska särskilt redogöra för hur pågående forskning och insamlad kunskap bidrar till Sveriges möjligheter att påverka arbetet inom Iccat. Havs- och vattenmyndigheten ska även redovisa vilka förutsättningar medlemsstater med endast bifångstkot av blåfenad tonfisk behöver uppfylla enligt den fleråriga förvaltningsplanen för blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet för att kunna tilldelas kvot av arten, samt analysera förutsättningarna för Sverige att uppfylla dessa. Myndigheten ska vidare föreslå hur ett fortsatt forskningsarbete bör utformas för att stärka kunskapsläget relaterat till den blåfenade tonfisken, bland annat i relation till kriterierna för att tilldelas kvot av arten.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet) senast den 17 oktober 2025.

2.2 Avgränsningar

Havs- och vattenmyndigheten har till uppdraget inhämtat information från SLU om resultat av den forskning som bedrivits sedan 2017. Myndigheten har sammanställt data och statistik utifrån rapporterade fångster, och gjort en genomgång av förutsättningar som ska uppfyllas vid kvottilldelning.

Havs- och vattenmyndigheten analys av förutsättningar vid kvottilldelning avgränsas i enlighet med uppdraget till den fleråriga förvaltningsplanen för blåfenad tonfisk.

2.3 Samråd

Samråd har skett med SLU, som bidragit med kunskapsunderlag om beståndsläge, resultat för forskningsinsatser sedan 2017 samt förslag till fortsatt forskning för att stärka kunskapsläget för beståndet.

Kustbevakningen ansvarar för fiskerikontrollen till sjöss. Kustbevakningen anser att en mer utförlig konsekvensanalys behöver göras innan eventuellt anspråk på kvot beslutas. Detta för att redovisa vilka konsekvenser eventuell tilldelning av kvot till Sverige får för berörda myndigheters fiskerikontrollverksamhet, inklusive eventuella ökade resursbehov.

Med anledning av uppdragets utformning har samråd med företrädare för fiskets organisationer och intresseorganisationer inte skett. Myndigheten avser att informera om uppdraget vid kommande samrådsmöten. Om kvottilldelning blir aktuellt behöver samråd med intressenter ske inför nationellt genomförande.

3 Utgångspunkter

3.1 Internationell fiskeriförvaltning och EUs gemensamma fiskeripolitik

Internationell fiskeriförvaltning och EUs gemensamma fiskeripolitik, samt myndighetens officiella data och statistik är utgångspunkter i Havs- och vattenmyndighetens redovisning. När det gäller resultat av forskning utgår myndigheten ifrån SLUs underlag i bilaga 1.

Av havsrätten, genom FNs havsrättskonvention, FNs fiskbeståndsavtal, årliga resolutioner om fiske i FNs generalförsamling⁷ framgår överenskomna ramar och principer för fiskeriförvaltning. FNs avtal om bevarande och hållbar användning av marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion (BBNJ-avtalet)⁸ och CBDs (konventionen om biologisk mångfald)⁹ globala ramverk för biologisk mångfald är betydande globala framsteg som också har betydelse för och utvecklar arbetet i regionala fiskerierorganisationer (RFMOer), såsom Iccat. I FN-organet FAOs kommitté för fiske (COFI) samt dess underkommittéer om handel, vattenbruk och fiskeriförvaltning överväger länder och olika organisationer på en global arena frågor relaterade till fiske och vattenbruk, och utvecklar genom rekommendationer och rådgivning, liksom icke-bindande instrument och bindande avtal sektorn mot hållbarhet och biodiversitetsbevarande.

De åtaganden som framgår av havsrätten genomförs i praktiken av RFMOer liksom av kuststater och fiskande stater. För EUs del införs de i gemensamma fiskeripolitiken, bland annat i grundförordningen för fiske¹⁰ där grundläggande mål och principer som överenskommits internationellt framgår.

4 Kunskapssammanställning och redovisning av resultat av forskning om blåfenad tonfisk

4.1 Bakgrund

4.1.1 Förvaltning av blåfenad tonfisk

Blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet är ett av fiskbestånden som förvaltas av Iccat. Enligt FNs havsrättskonvention ska stater samarbeta om bevarandeåtgärder antingen direkt eller genom en regional organisation. När det gäller långvandrande arter, såsom blåfenad tonfisk, understryks att stater ska samarbeta för att etablera internationella förvaltningsorganisationer om

⁷ https://www.un.org/depts/los/general_assembly/general_assembly_resolutions.htm

⁸ <https://www.un.org/bbnjagreement/en>

⁹ <https://www.cbd.int/gbf>

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma fiskeripolitiken

sådana inte redan existerar. Av FNs fiskbeståndsavtal framgår rollen för regionala fiskeorganisationer i mer detalj, bland annat ansvaret att besluta om åtgärder på internationella vatten, och för långvandrande – och gränsöverskridande bestånd som också förekommer i staters ekonomiska zoner. Fiskbeståndsavtalet anger bland annat också staters ansvar att samarbeta om långsiktigt hållbara bevarandeåtgärder, att grunda besluten på bästa tillgängliga vetenskapliga rådgivning, att ta hänsyn till andra komponenter i marina ekosystem, att skydda biologisk mångfald, ta hänsyn till traditionellt fiske, att dela information från fiske och från vetenskaplig forskning.

Iccat bildades 1966 och har 54 kontraktsslutande parter, bland annat EU, USA, Brasilien, Sydafrika, Ghana, Japan, Norge och Ryssland. Beslut fattas av kommissionen, i form av bindande rekommendationer. Kommissionsmöten hålls årligen. Iccat har tre kommittéer där arbete förbereds, en kommitté för ekonomi och administration, en kommitté för vetenskap och statistik (SCRS) och en kommitté för efterlevnad och kontroll. Svenska forskare deltar sedan flera år i Iccats vetenskapliga kommitté, på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten.

För EUs vidkommande införs Iccats åtgärder i EU-lagstiftning i huvudsak genom vissa specifika förordningar samt i den årliga TAC-förordningen. Iccats fleråriga förvaltningsplan för blåfenad tonfisk införs i EU-lagstiftning i förordning (EU) 2023/2053. Genom förordning (EU) 2017/2107¹¹ införs förvaltnings-, bevarande- och kontrollåtgärder som ska tillämpas i Iccats konventionsområde. Förordning (EU) 2015/98¹² inför specifikationer och anpassningar vad gäller EUs landningsskyldighet, för att uppfylla unionens internationella förpliktelser i Iccat. Fiskemöjligheter och vissa relaterade bestämmelser återfinns i de årliga TAC-förordningarna, för 2025 i förordning (EU) 2025/202¹³. Grundläggande regler för kontroll och efterlevnad framgår av EUs kontrollförordning¹⁴.

Som kontraktsslutande parter i Iccat har såväl EU som exempelvis Norge kvotandelar av blåfenad tonfisk. EUs fiskemöjligheter av blåfenad tonfisk fastställs genom en årlig TAC (total tillåten fångstmängd) för beståndet som är fördelad mellan de av EUs medlemsstater som bedriver riktat fiske efter beståndet. Sverige har inte en sådan fiskekvot för blåfenad tonfisk och får enligt TAC-förordningen inte bedriva riktat fiske efter arten. Iccats kvoter omfattar fångster i alla kategorier av fiske. Fritidsfiske efter blåfenad tonfisk kan endast tillåtas om en del av den nationella kvoten är avsatt för detta. Medlemsstater som inte har egna kvotandelar kan därför inte tillåta fritidsfiske efter blåfenad tonfisk. Som nämns ovan är arten även fredad enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter. För medlemsländer som inte har tilldelning av kvot inom EU finns möjlighet utbyta årliga fiskemöjligheter med en annan medlemsstat enligt grundförordningen för fiske, artikel 16, och på så sätt få en nationell kvot under året och kunna bedriva riktat fiske

¹¹ Förordning (EU) 2017/2107 om införande av förvaltnings-, bevarande- och kontrollåtgärder som ska tillämpas i konventionsområdet för Internationella kommissionen för bevarande av tonfisk i Atlanten (Iccat)

¹² Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/98 av den 18 november 2014 om genomförandet av unionens internationella förpliktelser, som avses i artikel 15.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013, enligt den internationella konventionen för bevarande av tonfisk i Atlanten och konventionen om framtida multilateralt samarbete om fisket i Nordatlantens västra del

¹³ Rådets förordning (EU) 2025/202 av den 30 januari 2025 om fastställande för 2025 och 2026 av fiskemöjligheterna avseende vissa fiskbestånd, i unionens vatten och, för unionsfiskefartyg, i vissa andra vatten och om ändring av förordning (EU) 2024/257 vad gäller fiskemöjligheter för 2025.

¹⁴ Rådets förordning (EG) nr 1224/2009 av den 20 november 2009 om införande av ett kontrollsystem i unionen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs

efter blåfenad tonfisk. Så har till exempel Danmark gjort åren 2021, 2022 och 2025. Den kvantitet av blåfenad tonfisk (5 ton) som Danmark bytt till sig har avsatts för fritidsfiske.

Enligt tillämpningsregler för landningsskyldighet får vissa bifångster av blåfenad tonfisk landas och försälas och avräknas då en del av EUs kvot som är avsedd för bifångster, för de medlemsstater som inte har en egen kvot. Att vissa bifångster får landas i yrkesfiske är tillämpningsregler som EU infört enligt grundförordningen för fiske, artikel 15.2 för att efterleva unionens internationella förpliktelser enligt Iccat. Svenska fiskefartygs oavsiktliga bifångster av blåfenad tonfisk som omfattas av landningsskyldighet ska avräknas EUs kvot för bifångster, i de fall den är tillåten att landa, till dess att den kvoten är uppfiskad.

4.1.2 Den blåfenade tonfiskens förekomst, utveckling och återhämtning i artens utbredningsområde

Atlantisk blåfenad tonfisk är spridd över ett stort geografiskt område, men uppehåller sig framförallt i tempererade pelagiska ekosystem i norra Atlanten och dess angränsande vatten. Blåfenad tonfisk är en långvandrande art som återvänder till samma lekområden, i Medelhavet och Mexikanska golfen även om lek också har bekräftats i andra områden¹⁵.

Iccats vetenskapliga kommitté bedömer att blåfenad tonfisk till fullo bidrar till lek vid 5 års ålder. När det gäller tillväxt bedöms ettåriga individer väga runt fyra kg och vara 60 cm långa. Vid 10 års ålder är tonfisken cirka 200 cm och väger 170 kg, och vid 20 års ålder 270 cm och 400 kg. Blåfenad tonfisk är en långlivad art med en förväntad livslängd på cirka 40 år, och bedöms kunna bli cirka 330 cm och väga upp till 725 kg.

Beståndet minskade i storlek från 1970-talet till dess att återhämtningsplanen infördes 2006 (Iccats rekommendation 06-05). Sedan slutet av 2000-talet har beståndet ökat. De uppskattade fångsterna var som störst i mitten av 2000-talet och har minskat betydligt sedan dess.

Att blåfenad tonfisk på senare år igen uppträder på historiska fiskeområden utanför Norges kust och i Svarta havet kan, enligt Iccats vetenskapliga kommitté, vara ett resultat av interaktioner mellan biologiska faktorer, miljövariationer och minskat fisketryck.

4.2 Havs- och vattenmyndighetens synpunkter

4.2.1 Resultat av SLUs forskning

I bilaga 1 framgår kunskapssammanställning och resultat och den forskning som SLU genomfört samarbete med danska DTU Aqua och Iccat sedan 2017. Syftet har varit att kartlägga artens vandring och överlevnad samt att öka kunskapen om beståndets storlek och utbredning. Resultaten sammanfattas nedan.

Märkningsförsök har genomförts årligen sedan 2017 (med undantag för 2018) med start under andra halvan av augusti, och fokus på Skagerrak. 2023 och 2025 utfördes märkningsförsök också i Öresund. Till och med 2024 har 91 tonfiskar märkts med satellitsändare, varav 17

¹⁵ Iccat executive summary BFT, https://www.iccat.int/Documents/SCRS/ExecSum/BFT_E_ENG.pdf

sändare har fått igen och innehållit kompletta dataset. Ytterligare 10 sändare förväntas släppa från märkta tonfiskar under hösten 2025. Internationellt sett är det ett mycket bra resultat då fullständiga dataset från satellitsändare är sällsynta.

Resultaten visar på att nästan alla individer tillhör den östliga populationen som leker i Medelhavet (86 procent). Endast ett fåtal individer (4 procent) kunde knytas till den västliga populationen, men andelen är så låg att den möjligen kan förklaras av metodens felmarginal.

Insamlad data visar att tonfisken återvänder till Västerhavet under sensommaren. Invandring sker huvudsakligen i augusti – september, även om de första individerna ofta anländer redan i juli. I genomsnitt stannar fisken cirka två månader i Västerhavet, där fisken sprider ut sig över hela området ända ner till Öresund. Under den här period jagar de företrädesvis pelagisk bytesfisk nära ytan (0 - 50 m), och rör sig fram och tillbaka över området. Individer gör också regelbundet djupa dyk ned till 500 m och kan därmed nyttja hela Norska rännan.

SLU noterade under de första åren att avsaknad av liten fisk (runt 2 meter) och den ökande medelstorleken kunde tyda på att det endast var någon enstaka årskull som hade uppträtt i Västerhavet. Medelstorleken av de tonfiskar som märks genom åren har ökat men planat ut och stabiliserats omkring cirka 255 cm. Det tyder på att det sannolikt är tonfiskar från fler än någon enstaka god årsklass som kommer upp till Västerhavet och födosöker. Om antalet uppträdande årsklasser minskar (på grund av variationer i rekrytering, fisketryck eller naturlig mortalitet) kan följden bli att förekomst av blåfenad tonfisk i Västerhavet minskar återigen.

4.2.2 Data och statistik från myndighetens kontrollverksamhet

Havs- och vattenmyndigheten redovisar nedan statistik som finns tillgänglig inom ramen för myndighetens kontrollverksamhet, och Iccats portal där registrering också görs. Av tabell 1 framgår antal tonfiskar och total kvantitet fångad och registrerad i loggbok per år, 2017 – 2024. Av tabell 2 framgår fångsterna i större detalj. Bland annat framgår att fångster av blåfenad tonfisk skett under augusti – oktober och att bifångsten skett i pelagiskt trålfiske efter sill och skarpsill, i Nordsjön och i Nordostatlanten.

I tabell 3 framgår även försäljningsvärde av den landade fisken. Priset har räknats fram utifrån tillgänglig data. Då det inte är så många landningar det rör sig om, bedömer Havs- och vattenmyndigheten att marknadspriset vid en eventuell framtida större tillgång skulle kunna vara såväl lägre som högre än det som redogörs för i tabellen.

Tabell 1. Redovisad fångst av blåfenad tonfisk per år (2017 – 2024).

År	Antal fiskar	Kvantitet (kg)
2017	9*	2 030
2018	2	500**
2019	2	450
2020	0	0
2021	1	70
2022	2	530
2023	6	1 300
2024	3	620

*För en rapporterad fiskeresä med 150 kg fångst saknas uppgift om antal fiskar. **Återutsatt fisk. Möjligt enligt utkastplan för blåfenad tonfisk (förordning (EU) 2015/98).

Källa: Loggbok (avstämd infiskning) och Iccats rapporteringsportal.

Tabell 2. Redovisad fångst av blåfenad tonfisk 2017 – 2024. En fiskeresä redovisas per rad.

År	Månad	Redskap	Havsområde	Landningshamn	Antal fiskar	Kvantitet (kg)
2017	Augusti	Flyttrål Sill/Skarpsill	Skagerrak	Skagen	Ingen uppgift	150
	Augusti	Flyttrål Sill/Skarpsill	Skagerrak	Skagen	1	240
	Augusti	Flyttrål Sill/Skarpsill	Skagerrak	Skagen	2	430
	Augusti	Flyttrål Sill/Skarpsill	Skagerrak	Skagen	1	230
	Augusti	Flyttrål Sill/Skarpsill	Skagerrak	Hirtshals	2	380
	Augusti	Parflyttrål Sill/Skarpsill	Skagerrak	Skagen	2	400
	Augusti	Parflyttrål Sill/Skarpsill	Skagerrak	Ellös	1	200
2018	Augusti	Parflyttrål Sill/Skarpsill	Skagerrak	Ellös	2	500*
2019	September	Flyttrål Sill/Skarpsill	Skagerrak	Ellös	1	200
	September	Parflyttrål Sill/Skarpsill	Skagerrak	Ellös	1	250
2021	Oktober	Flyttrål Sill/Skarpsill	Nordostatlanten	Ellingsøy	1	70
2022	Oktober	Flyttrål Sill/Skarpsill	Nordsjön	Skagen	1	280
	November	Flyttrål Sill/Skarpsill	Nordsjön	Ellös	1	250
2023	Augusti	Flyttrål Sill/Skarpsill	Nordsjön	Skagen	5	1100

	Oktober	Flyttrål Sill/Skarpsill	Nordostatlanten	Ellingsøy	1	200
2024	Augusti	Flyttrål Sill/Skarpsill	Nordsjön	Skagen	2	320
	Oktober	Flyttrål Sill/Skarpsill	Nordsjön	Skagen	1	300

* Återutsatt fisk. Möjligt enligt utkastplan för blåfenad tonfisk (förordning (EU) 2015/98).

Källa: Loggbok (avstämd infiskning) och Iccats rapporteringsportal

Tabell 3. Redovisad fångst av blåfenad tonfisk per år (2017 – 2024), samt uppskattat försäljningsvärde i första försäljningsled.

År	Kvantitet (kg)	Kilopris*	Försäljningsvärde (SEK)
2017	2 030	207	420 321
2018	500**		0
2019	450	189	71 820
2021	70	186	13 008
2022	530	149	78 794
2023	1 300	176	228 166
2024	620	137	85 047

* Genomsnittligt pris per år har räknats fram utifrån tillgänglig data. För de år där ingen prisuppgift finns används ett medelvärde över hela tidsperioden istället. Detta gäller för år 2021.

**Återutsatt fisk. Möjligt enligt utkastplan för blåfenad tonfisk (förordning (EU) 2015/98).

4.2.3 Arbete i Iccat – utifrån pågående forskning och insamlad kunskap

SLU har sedan 2017 bidragit med kunskap från pågående forskning till Iccats vetenskapliga kommitté. Forskningsprojektet har utförts i linje med vägledning från Iccat, och observatörer från Iccat har deltagit vid märkning. SLU deltar också sedan ett antal år i SCRS, som del i EU-delegationen och på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten.

Enligt uppdraget ska Havs- och vattenmyndigheten redogöra för hur pågående forskning och insamlad kunskap bidrar till Sveriges möjligheter att påverka arbetet inom Iccat. Här konstaterar myndigheten att Sverige genom SLU har möjlighet att bidra med kunskap och expertis i SCRS. Den forskning som SLU och DTU Aqua bedriver täcker geografiska områden som inte annars skulle vara representerade. Åtgärder i Iccat grundas på bästa tillgängliga vetenskapliga rådgivning och på så sätt bidrar Sveriges kunskap och expertis till Iccats arbete. Den data och statistik som Havs- och vattenmyndigheten rapporterar till Iccat bidrar också till kunskap om att bifångster av blåfenad tonfisk fås i svenskt fiske.

4.2.4 Flerårig förvaltningsplan för blåfenad tonfisk

Iccat antog vid årsmötet i november 2018 en rekommendation (18-02) om en flerårig förvaltningsplan för blåfenad tonfisk, som ersätter Iccats tidigare återhämtningsplan. Iccat har i

senare rekommendationer gjort vissa ändringar till förvaltningsplanen, bland annat i rekommendation 19-04. EU har införlivat Iccats rekommendationer om förvaltningsplanen i förordning (EU) 2023/2053.

EU-förordningen gäller för unionsfiskefartyg samt unionsfartyg som bedriver fritidsfiske, som fångar blåfenad tonfisk i konventionsområdet och omlastar eller medför ombord, även utanför konventionsområdet, blåfenad tonfisk som fångats i konventionsområdet. Syftet med Iccats fleråriga förvaltningsplan för blåfenad tonfisk, är att se till att biomassan för blåfenad tonfisk bevaras på en nivå över vad som krävs för maximal hållbar avkastning (MSY). Om inte annat anges i förordningen gäller i tillägg bestämmelser i andra unionsakter genom vilka fiskesektorn regleras, särskilt EUs kontrollförordning, IUU-förordningen¹⁶, förordningen för externa fiskeflottor och externt fiske¹⁷ (förordning (EU) 2017/2403), Iccatförordningen (förordning (EU) 2017/2107), förordningen om tekniska bevarandeåtgärder (förordning (EU) 2019/1241)¹⁸.

Enligt förordningen om förvaltningsplan för blåfenad tonfisk ska medlemsstater med endast en bifångstkot uppfylla vissa förutsättningar, medan ett antal förutsättningar tillkommer vid tilldelning av kvot. Havs- och vattenmyndigheten redogör nedan övergripande för de förutsättningar som ska uppfyllas av en EU-medlemsstat, enligt förordningen, utan respektive med tilldelad kvot. I bilaga 2 redogör Havs- och vattenmyndigheten i mer detalj för villkor med betydelse för genomförande utifrån relevanta artiklar i förordningen. Om eventuell tilldelning av kvot till Sverige blir aktuell anser Havs- och vattenmyndigheten att en närmare genomgång behöver göras av resursbehov för att kunna klara de krav som finns för fisket efter blåfenad tonfisk.

Kortfattat ska medlemsstater som endast har tillgång till EU-kvoten för bifångster och därmed inte får bedriva riktat fiske rapportera data och statistik över fångster till Iccat via EU-kommissionen. Medlemsstaten ska även rapportera eventuella forskningsinsatser årligen. Fångst ska även registreras i Iccats rapporteringsportal (eBCD).

Medlemsstater med en kvottilldelning ska senast den 31 januari varje år ta fram en årlig fiskeplan, en årlig förvaltningsplan för fiskekapacitet, samt en årlig övervaknings-, kontroll- och inspektionsplan. Vid odlingsverksamhet även en årlig förvaltningsplan för odling tas fram. Ett nationellt observatörsprogram ska också finnas på plats vid riktat yrkesfiske efter blåfenad tonfisk, och Iccats ordning för ömsesidig internationell inspektion ska följas.

De uppgifter som tillkommer enligt förvaltningsplanen för blåfenad tonfisk, vid kvottilldelning gäller alltså åtgärder för förvaltning, kvothantering och tillstånd, samt kontroll och efterlevnad. Det innebär verksamhet för Havs- och vattenmyndigheten, men även för Kustbevakningen inom dess ansvarsområde för fiskerikontroll. För flera av uppgifterna blir det ökade arbetet beroende av hur stor kvot Sverige tilldelas, samt av utformning av de åtgärder som Havs- och vattenmyndigheten fastställer för fiskets bedrivande och kontroll, inklusive fördelning av en eventuell kvot till yrkes-

¹⁶ Rådets förordning (EG) nr 1005/2008 av den 29 september 2008 om upprättande av ett gemenskapssystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske

¹⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2403 av den 12 december 2017 om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1006/2008

¹⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1241 av den 20 juni 2019 om bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder

och/eller fritidsfiske. När det gäller fiskerikontroll skulle uppgifter tillkomma bland annat för inspektionsverksamhet i land och till sjöss. Nationella tillsynsplaner behöva justeras för att nå kontrollmål för inspektioner av fisket efter blåfenad tonfisk. Vid fritidsfiske efter blåfenad tonfisk bedöms att ny reglering behöver införas, bland annat kring förhandsanmälan, fångstrapportering, tillstånd, kontroll och eventuellt positionsövervakning. Eventuellt skulle även investeringar i hamninfrastruktur samt mottagnings- och beredningsanläggningar vara aktuellt.

4.2.5 Fortsatt forskningsarbete

Myndigheten ska enligt uppdraget föreslå hur ett fortsatt forskningsarbete bör utformas för att stärka kunskapsläget relaterat till den blåfenade tonfisken, bland annat i relation till kriterierna för att tilldelas kvot av arten. Internationellt framgår viss information av FNs havsrättskonvention och FNs fiskbeståndsavtal om hänsyn vid fördelning. Kortfattat nämns här historiska fångster, ekonomisk betydelse av fisket, bidrag till förvaltning och forskning som komponenter. Det är upp till samarbetande stater och regionala fiskeorganisationer att avgöra grund för fördelning, och att besluta om fördelning. Vanligtvis tas i första hand hänsyn till historiska fångster av det aktuella beståndet.

När det gäller det här uppdraget har myndigheten utgått ifrån Iccats resolution om kriterier för fördelning av fiskemöjligheter¹⁹. De fördelningskriterier som är relevanta för blåfenad tonfisk i resolutionen är, kort sammanfattat, A) tidigare och nuvarande fiskeaktivitet, B) beståndsstatus och biologiska karakteristika av beståndet, inklusive förekomst av arten, C) ekonomisk betydelse av fisket efter blåfenad tonfisk för småskaligt fiske och kustsamhällen, D) bidrag till kontroll, förvaltning, datainsamling och forskning. Den relativa vikten av de olika kriterierna är inte bestämd.

SLU redogör i sitt kunskapsunderlag för att de märkningsstudier som pågått sedan 2017 har gett svar på en rad viktiga frågor kring ursprung, överlevnad, vandringsvägar och uppehållstider för den beståndskomponent av atlantisk blåfenad tonfisk som sedan 2015 återkommande besöker svenska vatten i stort antal. Kunskapsläget om blåfenad tonfisk i skandinaviska vatten är bättre idag än innan projektet inleddes. SLU bedömer att ytterligare forskning kan bidra med värdefull kunskap. Utifrån underlag från SLU, och med hänsyn till Iccats kriterier för fördelning vad gäller spridning och tonfiskens biologi (B) samt bidrag till forskning (D), anser Havs- och vattenmyndigheten att fortsatt forskningsarbete om i första hand följande delar är relevant.

1. Ökad förståelse för hur de marina ekosystemen i Skagerrak, Kattegatt och Öresund påverkas av ökad förekomst av blåfenad tonfisk.

Blåfenad tonfisk är en effektiv toppredator med stort energibehov. En framgångsrik internationell förvaltning av blåfenad tonfisk med växande bestånd, i kombination med en klimatdriven utökning av utbredningsområdet, kan göra att stora mängder blåfenad tonfisk i flera åldersklasser kan komma att födosöka i svenska vatten. I Västerhavet är bestånden av flera demersala och pelagiska arter redan ansträngda, och ytterligare predation från blåfenad tonfisk kan få konsekvenser för de bestånden. En ökad spatiotemporal förståelse av tonfiskens födosök och födointag i Västerhavet, i

¹⁹ 2015-13 Resolution by ICCAT on criteria for the allocation of fishing possibilities

kombination med relativa eller absoluta abundansestimat i området, kommer att vara viktig information för en förvaltning i linje med ekosystemansatsen.

2. Kontinuerlig och uppdaterad data över vandring och överlevnad av stora honor
Iccat integrerar idag överlevnadsestimat och vandringsdata i sina förvaltningsmodeller. Förvaltningen strävar efter en allt mer områdesspecifik förståelse av denna dynamik, inklusive fördelning av biomassa över säsong, i syfte att få högre spatiotemporal precision i beståndsbedömningar. De individer som besöker svenska vatten tillhör de största föräldrafiskarna i det östra beståndet, vilket gör honorna särskilt värdefulla då fekunditeten ökar med storlek. Västerhavet erbjuder en unik möjlighet att fånga och märka dessa fiskar då de koncentreras här utanför lektiden, något som sällan sker på andra platser. Kontinuerlig och uppdaterad data på migration och överlevnad på denna beståndskomponent är därför av stor vikt för Iccat.
3. Ökad kunskap om hur utbyggnad av offshore-industri påverkar vandring av blåfenad tonfisk och andra migrerande fiskarter.
Det pågår en omfattande utbyggnad och planering av offshore-industri, framför allt havsbaserad vindkraft, i Västerhavet och Nordsjön. Det finns i dagsläget begränsad kunskap om hur den här strukturella förändringen av det pelagiska habitatet påverkar vandrande fiskar. Migrationsdata som samlats in sedan 2017 visar på vissa vandringskorridorer för blåfenad tonfisk. Korridorerna kan jämföras med fåglars flyttstråk, och ackumulerade störningar längs dessa stråk i form av upprepad interaktion med industriella anläggningar, riskerar att avbryta, fördröja eller på annat sätt förändra fiskens vandring och energibudget. Mer kunskap behövs därför för att förstå hur den pågående förändringen av det pelagiska habitatet kommer att påverka vandring av blåfenad tonfisk och andra migrerande fiskarter.

I tillägg till ovanstående tre områden är det relevant att öka förståelsen för hur stor betydelse de stora honor med hög fortplantningskapacitet som förekommer i Västerhavet har för beståndets reproduktion. Sådan kunskap är bland annat viktig vid nationell fördelning av en eventuell kvot mellan olika kategorier av fisken.

Bilaga 1: SLUs kunskapssammanställning - atlantisk blåfenad tonfisk i Sverige

Bilaga 2: Artikelvis genomgång av vissa artiklar som anger förutsättningar vid nationell kvottilldelning, enligt EUs fleråriga förvaltningsplan för blåfenad tonfisk (förordning (EU) 2023/2053)

Nedan anges de artiklar i EU:s fleråriga förvaltningsplan för blåfenad tonfisk som i första hand bedöms ange de förutsättningar som medlemsländer med tilldelning av nationell kvot av blåfenad tonfisk behöver uppfylla utifrån förvaltningsplanen.

Artikel 6 – Villkor i samband med fiskeförvaltningsåtgärder

- 1. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att dess fångstfartygs och fällors fiskeansträngning motsvarar de fiskemöjligheter för blåfenad tonfisk som är tillgängliga för medlemsstaten i östra Atlanten och Medelhavet. De åtgärder som medlemsstaterna antar ska omfatta fastställande av individuella kvoter för de fångstfartyg med en totallängd på mer än 24 meter som finns upptagna i den förteckning över fartyg med tillstånd som avses i artikel 26.*
- 2. Varje medlemsstat ska kräva att fångstfartyg omedelbart går till den av medlemsstaten utsedda hamnen när fartygets individuella kvot bedöms vara uttömd i enlighet med artikel 35 i förordning (EG) nr 1224/2009.*
- 3. Befraktning ska inte tillåtas inom fisket efter blåfenad tonfisk.*

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Havs- och vattenmyndigheten behöver besluta åtgärder och reglera fördelning kring fiskets bedrivande utifrån tillgängliga fiskemöjligheter.

Artikel 11 – Årliga fiskeplaner

Varje medlemsstat som har en kvot för blåfenad tonfisk ska fastställa en årlig fiskeplan. Planen ska för fångstfartygen och fällorna minst innehålla information om följande:

- a) De kvoter som tilldelats för varje redskapsgrupp, även kvoter för bifångster.*
- b) I tillämpliga fall, den metod som använts för tilldelning och förvaltning av kvoterna.*
- c) De åtgärder som vidtas för att säkerställa att de individuella kvoterna iakttas.*
- d) Öppna fiskesäsonger för varje redskapskategori.*
- e) Information om utsedda hamnar.*
- f) Regler beträffande bifångster.*

g) Antal fångstfartyg, med undantag för bottenrålare, med en totallängd på mer än 24 meter och snörpvadsfartyg som har tillstånd att fiska efter blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet.

[...]

5. Den berörda medlemsstaten ska meddela kommissionen varje ändring av den årliga fiskeplanen senast tre arbetsdagar före den dag då den fiskeverksamhet som ändringen avser inleds. Kommissionen ska vidarebefordra ändringen till Iccats sekretariat senast en arbetsdag före den dag då den fiskeverksamhet som ändringen avser inleds.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Vid nationell kvottilldelning ska en årlig fiskeplan med punkterna ovan fastställas och tillställas EU-kommissionen senast den 31 januari, som för EU:s vidkommande skickar fiskeplan till Iccat. Beredning av innehåll i den årliga fiskeplanen och behov av reglering och förberedelser inför fiskets bedrivande och kontroll sker i samband med utarbetande av fiskeplanen, och utifrån nationella förutsättningar.

Artikel 12 - Fördelning av fiskemöjligheter

I enlighet med artikel 17 i förordning (EU) nr 1380/2013 ska medlemsstaterna vid fördelning av de fiskemöjligheter som är tillgängliga för dem tillämpa transparenta och objektiva kriterier, inbegripet miljömässiga, sociala och ekonomiska kriterier, samt sträva efter att rättvist fördela nationella kvoter mellan olika flottsegment, med särskild hänsyn tagen till traditionellt och icke-industriellt fiske, och att ge incitament till unionsfiskefartyg som använder selektiva fiskeredskap eller miljövänligare fiskemetoder.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar: Artikeln anger kriterier som ska tillämpas vid fördelning av fiskemöjligheter av blåfenad tonfisk. Artikeln hänvisar särskilt till de kriterier som gäller för fördelning av fiskemöjligheter enligt grundförordningen för fiske och anger i tillägg bland annat hänvisning till att eftersträva fördelning mellan olika flottsegment.

Artikel 13 - Årliga förvaltningsplaner för fiskekapaciteten

1. Varje medlemsstat som har en kvot för blåfenad tonfisk ska fastställa en årlig förvaltningsplan för fiskekapaciteten. I planen ska medlemsstaten anpassa antalet fångstfartyg och fällor så att det säkerställs att fiskekapaciteten står i proportion till de fiskemöjligheter som tilldelats fångstfartygen och fällorna under den relevanta kvotperioden.[

[...]

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Medlemsstater som har en kvottilldelning enligt TAC-förordningen ska också ta fram en årlig förvaltningsplan för fiskekapaciteten i relation till tillgängliga fiskemöjligheter.

Artikel 14 - Årlig övervaknings-, kontroll- och inspektionsplan

Varje medlemsstat som har en kvot för blåfenad tonfisk ska fastställa en årlig övervaknings-, kontroll- och inspektionsplan i syfte att säkerställa att denna förordning efterlevs. Varje medlemsstat ska lämna in sin plan till kommissionen. Varje medlemsstat ska fastställa sin plan i enlighet med

a) de mål, prioriteringar och förfaranden samt riktvärden för inspektionsverksamheten som anges i det särskilda kontroll- och inspektionsprogram för blåfenad tonfisk som upprättats enligt artikel 95 i förordning (EG) nr 1224/2009,

b) det nationella kontrollprogram för blåfenad tonfisk som utarbetats med stöd av artikel 46 i förordning (EG) nr 1224/2009 fram till och med den 9 januari 2026²⁰, och, efter detta datum, i enlighet med det nationella kontrollprogram som inrättas enligt artikel 93a i den förordningen. Ändringen genomförs i enlighet med artikel 1 punkt 76 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2842.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Myndigheten fastställer årligen, tillsammans med Kustbevakningen, en tillsynsplan för fiskerikontroll. Planen innehåller mål, prioriteringar samt fokusområden för inspektionsverksamheten och är utformad så att den fungerar både som särskilt kontroll- och inspektionsprogram samt som nationellt kontrollprogram. Sverige har sedan 2016 valt att använda inspektionsriktmärken uttryckta som förbättrade regelefterlevnadsnivåer för att genom ett riskbaserat förhållningssätt samt en god samordning av fiskerikontrollens olika delar få en effektiv, ändamålsenligt och kostnadseffektiv fiskerikontroll, i enlighet med artikel 7.2 i kommissionens genomförandebeslut (EU) 2018/1986²¹.

Om Sverige har en kvot av blåfenad tonfisk behöver tillsynsplanen kompletteras med särskilda tillsynsmål och prioriteringar för det beståndet. På vilken nivå målen sätts beror på vilken risk som fisket bedöms innebära. Bedömning är att tillsynsmålet skulle sättas till en relativt hög nivå.

Ett högt tillsynsmål innebär i praktiken att Havs- och vattenmyndigheten behöver fokusera resurser för fältkontroll och Kustbevakningen resurser för sjökontroll på fisket efter blåfenad tonfisk under den aktuella perioden som fisket bedrivs.

²⁰ Ändring av datum i artikeln genomförs i enlighet med artikel 1 punkt 76 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2842.

²¹ Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2018/1986 av den 13 december 2018 om inrättande av särskilda kontroll- och inspektionsprogram för vissa fiskerier och om upphävande av genomförandebesluten 2012/807/EU, 2013/328/EU, 2013/305/EU och 2014/156/EU

Artikel 16 - Översändande av årliga planer

1. Senast den 31 januari varje år ska varje medlemsstat med en kvot för blåfenad tonfisk överlämna följande planer till kommissionen:

a) Den årliga fiskeplan för fångstfartyg och fällor som fiskar efter blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet som utarbetas i enlighet med artikel 11.

b) Den årliga förvaltningsplan för fiskekapaciteten som utarbetas i enlighet med artikel 13.

c) Den årliga övervaknings-, kontroll- och inspektionsplan som utarbetas i enlighet med artikel 14.

d) Den årliga förvaltningsplan för odling som utarbetas i enlighet med artikel 15.

2. Kommissionen ska sammanställa de planer som avses i punkt 1 och använda dem för utarbetandet av unionens årliga plan. Kommissionen ska översända unionens årliga plan till Iccats sekretariat senast den 15 februari varje år för Iccats bedömning och godkännande.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Av artikeln framgår tidsfrister för årliga planer som medlemsstater ska skicka till EU-kommissionen, och som EU-kommissionen i sin tur ska sammanställa och för EUs vidkommande skicka till Iccat.

Artikel 21 - Bifångster

1. Varje medlemsstat ska införa bestämmelser om bifångster av blåfenad tonfisk inom medlemsstatens kvot och underrätta kommissionen om dessa i samband med att fiskeplanen lämnas in.

2. Nivån för tillåtna bifångster, vilka inte får överstiga 20 % av de totala fångsterna ombord i slutet av varje fiskeresa, och den metod som används för att beräkna de bifångsterna i förhållande till den totala fångsten ombord, ska tydligt anges i den årliga fiskeplan som avses i artikel 11. Procentandelen för bifångsterna får beräknas i vikt eller i antal exemplar. Beräkning uttryckt i antal exemplar ska endast tillämpas på tonfisk och tonfiskliknande arter som förvaltas av Iccat. Den tillåtna bifångstnivån för icke-industriella kustfartygsflottor får beräknas på årsbasis.

3. Alla bifångster av död blåfenad tonfisk som behålls ombord eller kastas överbord ska dras av från flaggmedlemsstatens kvot och registreras och rapporteras till kommissionen, i enlighet med artiklarna 31 och 32.

4. De medlemsstater som saknar kvoter för blåfenad tonfisk ska dra av de aktuella bifångsterna från unionens specifika bifångstkvot för blåfenad tonfisk, vilken fastställs i enlighet med artikel 43.3 i EUF-fördraget och artikel 16 i förordning (EU) nr 1380/2013.

[...]

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

För medlemsstater med en kvottilldelning ska bestämmelser om bifångster införas och meddelas EU-kommissionen i samband med att den årliga fiskeplanen lämnas in. Nivån för tillåtna bifångster får inte överstiga 20 procent av totala fångster ombord i slutet av varje fiskeresor. Alla fångster av död blåfenad tonfisk som behålls ombord eller kastas överbord ska dras av från flaggmedlemsstatens kvot. De medlemsstater som saknar kvot för blåfenad tonfisk ska dra av bifångsterna på unionens specifika bifångstkot som framgår av den årliga TAC-förordningen (förordning (EU) 2025/202). Hantering av bifångster och återutsättning ska även läsas tillsammans med förordning (EU) 2015/98, som reglerar undantag från landningsskyldighet enligt grundförordningen för fiske, artikel 15.2 för att leva upp till unionens internationella förpliktelser.

Artikel 23 - Särskild kvot för fritidsfiske

1. Medlemsstaterna får, när så är lämpligt, tilldela en särskild kvot för fritidsfiske. Eventuell död blåfenad tonfisk ska beaktas vid kvottilldelningen, även vad gäller återsläppsfiske. Medlemsstaterna ska meddela kommissionen vilken kvot som tilldelats fritidsfisket när de lämnar in sina årliga fiskeplaner.

2. Fångster av död blåfenad tonfisk ska rapporteras och räknas av från medlemsstatens kvot.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Artikeln anger att medlemsstater med kvot kan avsätta en särskild kvot för fritidsfiske, samt att fångster av död blåfenad tonfisk, även vid återsläppsfiske ska avräknas den nationella kvoten. Vid eventuell kvottilldelning till fritidsfiske behöver regler och metoder för förhandsanmälan, fångstrapportering, kvotavräkning och eventuellt positionsövervakning vara på plats, liksom kontroll till sjöss och i land.

Artikel 24 - Särskilda villkor för fritidsfiske

1. Medlemsstater som har tilldelat fritidsfisket en kvot för blåfenad tonfisk ska reglera detta fiske genom att utfärda fisketillstånd för fartyg som bedriver fritidsfiske. Medlemsstaterna ska på Iccats begäran tillhandahålla kommissionen en förteckning över de fartyg som har beviljats fisketillstånd för fiske efter blåfenad tonfisk. Kommissionen ska överföra den förteckningen på elektronisk väg till Iccat. Den förteckningen ska för varje fartyg innehålla information om följande:

- a) Fartygets namn.*
- b) Registernummer.*
- c) Iccat-registernummer (i förekommande fall).*
- d) Tidigare namn (i förekommande fall).*

e) Ägares och operatörers namn och adresser.

2. Det ska vara förbjudet att fånga, behålla ombord, omlasta och landa mer än en blåfenad tonfisk per dag och fartyg inom fritidsfisket.

3. Det ska vara förbjudet att saluföra blåfenad tonfisk som fångats vid fritidsfiske.

4. Varje medlemsstat ska registrera fångstuppgifter, inbegripet vikt för varje blåfenad tonfisk som fångats vid fritidsfiske, och ska senast den 30 juni varje år meddela kommissionen uppgifterna för det föregående året. Kommissionen ska överföra informationen till Iccats sekretariat.

5. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att i möjligaste mån säkerställa att blåfenad tonfisk, särskilt ungfisk, som fångas levande inom fritidsfisket, frisläpps. Blåfenad tonfisk som landas ska vara hel, utan gälar och/eller urtagen.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Det framgår av artikeln att fisketillstånd ska utfärdas för fritidsfiskefartyg som tillåts fiska efter blåfenad tonfisk. En tonfisk per dag och fartyg får landas. Den får inte saluföras. Medlemsstaten ska meddela fångstuppgifter för fritidsfisket till EU-kommissionen senast den 30 juni varje år för föregående år. Medlemsländer ska vidta åtgärder för att i möjligaste mån säkerställa att tonfisk som fångas levande i fritidsfisket, särskilt ungfisk, frisläpps.

Havs- och vattenmyndighetens landningskontroll av yrkesfisket bygger i stor utsträckning på förhandsanmälningar och positionsövervakning. Dessa verktyg används inte i fritidsfisket, och metoder för en effektiv kontroll av enskilda fiskares landningar skulle behöva utvecklas om en nationell kvot av blåfenad tonfisk med tilldelning till fritidsfiske blir aktuellt. Detsamma gäller för kontroll av återutsättning till havs. För att möjliggöra kontroll av fritidsfisket behövs föreskriftsändringar för ökad rapportering och/eller regler om användande av positionsövervakning.

Artikel 26 - Förteckningar och register över fartyg och fällor

1. Medlemsstaterna ska varje år, en månad innan tillståndspanoden börjar, lämna in följande fartygsförteckningar till kommissionen:

a) En förteckning över alla fångstfartyg som fiskar aktivt efter blåfenad tonfisk.

[...]

k) Tillåten tidsperiod för att fiska, bedriva verksamhet med och transportera blåfenad tonfisk för odling.

[...]

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Artikeln anger att förteckning över fångstfartyg ska lämnas till EU-kommissionen senast en månad innan tillståndsperioden börjar, samt vilken information som ska anges i varje fartygsförteckning.

Artikel 27 - Fisketillstånd för fartyg

1. Medlemsstaterna ska utfärda fisketillstånd till fartyg som är upptagna i någon av de förteckningar som avses i artikel 26.1 och 26.5. Fisketillståndet ska minst innehålla de uppgifter som anges i bilaga VII och ska utfärdas i det format som anges i den bilagan. Medlemsstaterna ska säkerställa att den information som anges i fisketillståndet är korrekt och förenlig med denna förordning.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 21.6 ska unionsfiskefartyg som inte är införda i Iccats register enligt artikel 26.1 inte anses ha tillstånd att fiska, behålla ombord, lasta om, transportera, överföra, bereda eller landa blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet.

3. Flaggmedlemsstaten ska återkalla fartygets fisketillstånd för blåfenad tonfisk och får beordra fartyget att omedelbart gå mot en hamn som den har utsett, när den individuella kvot som tilldelats fartyget är uttömd.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Vid eventuell tilldelning av kvot ska medlemsstaten utfärda fisketillstånd till de fiskefartyg som ingår i fisket efter blåfenad tonfisk. Det framgår i bilaga VII till förordningen vilka uppgifter som ska ingå i tillstånden. När fartygets individuella kvot är uttömd ska tillståndet återkallas.

Artikel 29 - Information om fiskeverksamhet

1. Senast den 15 juli varje år ska var och en av medlemsstaterna till kommissionen överlämna detaljerad information om de fångster av blåfenad tonfisk som gjorts i östra Atlanten och Medelhavet under det föregående året. Kommissionen ska vidarebefordra informationen till Iccats sekretariat senast den 31 juli varje år. Informationen ska omfatta följande:

[...]

2. Medlemsstaterna ska överlämna följande uppgifter till kommissionen för fiskefartyg som för deras flagg och som inte har tillstånd att fiska aktivt efter blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet, men som fångat blåfenad tonfisk som bifångst:

a) Namn och Iccat-nummer eller, om fartyget inte är registrerat hos Iccat, fartygets nationella registreringsnummer.

b) Uppgift om de totala fångsterna av blåfenad tonfisk.

3. Medlemsstaterna ska meddela kommissionen all information om de fartyg som inte omfattas av punkterna 1 och 2, men som de facto har fiskat efter blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet eller som antas ha gjort det. Kommissionen ska vidarebefordra den informationen till Iccats sekretariat så snart den finns tillgänglig.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Havs- och vattenmyndigheten rapporterar för närvarande information till punkt 2. när det gäller fångst av blåfenad tonfisk som bifångst, såväl landad som återutsatt tonfisk. Vid en nationell kvot förväntas fångst och rapportering öka, beroende på storlek på sådan kvot och antal inblandade fartyg. Återutsatt blåfenad tonfisk rapporteras inte i eBCD-portalen (Iccats fångstportal). Idag sker en manuell registrering vilket är hanterbart på grund av det låga antalet utkast. Vid tilldelning av kvot och förväntat högre antal återutsatta tonfiskar bedöms systematiska lösningar krävas.

Artikel 31 - Registreringskrav

1. Befälhavare på unionsfångstfartyg ska föra en fiskeloggbok om sina fiskeinsatser i enlighet med artiklarna 14, 15, 23 och 24 i förordning (EG) nr 1224/2009 och avsnitt A i bilaga II till den här förordningen.

2. Befälhavarna på unionsbogserbåtar, hjälpfartyg och beredningsfartyg ska registrera verksamheten i enlighet med de krav som anges i avsnitten B, C och D i bilaga II.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Artikeln anger rapporteringskrav enligt EUs kontrollförordning för ingående fartyg.

Artikel 32 - Fångstrapporter från befälhavare och operatörer av fällor

1. Befälhavare på unionsfångstfartyg som fiskar aktivt ska översända dagliga fångstrapporter till sina flaggmedlemsstater under hela den tid de har tillstånd att fiska efter blåfenad tonfisk. Dessa rapporter ska inte vara obligatoriska för fartyg i hamn, utom om de deltar i en gemensam fiskeinsats. Uppgifterna i rapporterna ska hämtas från loggböcker och ska omfatta fångstdatum, fångsttid och fångstplatsens koordinater (latitud och longitud) samt vikt och antal exemplar av blåfenad tonfisk som fångats i konventionsområdet, inbegripet återutsättning av fisk och utkast av död fisk. Befälhavarna ska sända rapporterna i det format som anges i bilaga III eller i ett format som medlemsstaten har bestämt.

[...]

4. Befälhavare på andra fångstfartyg än snörpvadsfartyg ska till sina flaggmedlemsstater överföra de rapporter som avses i punkt 1 senast tisdag kl. 12.00 GMT för den föregående veckan till och med söndagen.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Alla svenska fartyg vilka bedriver yrkesmässigt fiske i havet har idag skyldighet att redovisa sina fiskeinsatser i en kustfiskejournal alternativt en fiskeloggbok. I de fall ett fartyg får oavsiktliga bifångster av blåfenad tonfisk ska detta redovisas och rapporteras till Havs- och vattenmyndigheten. Utöver det ska även de fångstmängder och individer av blåfenad tonfisk som behålles ombord redovisas i Iccats egen fångstportal (eBCD), varpå ett fångstcertifikat utfärdas av Havs- och vattenmyndigheten. De bifångster som återutsätts redovisas inte i portalen. Rapporteringen i portalen ska genomföras innan försäljning av arten får ske. Även försäljningen måste redovisa i portalen. Havs- och vattenmyndighetens dygnet runt funktion (FMC) handlägger och validerar all rapportering från svenska fiskefartyg och förstahandsmottagare i eBCD-portalen. Vid det fall Sverige tilldelas en egen kvot förväntas antalet rapporter i portalen att öka.

Artikel 33 - Utsedda hamnar

1. Varje medlemsstat som har tilldelats en kvot för blåfenad tonfisk ska utse hamnar där landning eller omlastning av blåfenad tonfisk är tillåten. Informationen om utsedda hamnar ska ingå i den årliga fiskeplan som avses i artikel 11. Medlemsstaterna ska utan dröjsmål underrätta kommissionen om eventuella ändringar av informationen om utsedda hamnar. Kommissionen ska meddela informationen till Iccats sekretariat utan dröjsmål.

2. För att en hamn ska anses som en utsedd hamn ska hamnmedlemsstaten säkerställa att följande villkor är uppfyllda:

a) Fastställda landnings- och omlastningstider.

b) Fastställda landnings- och omlastningsplatser.

c) Fastställda inspektions- och övervakningsförfaranden som säkerställer inspektionstäckning under alla landnings- och omlastningstider samt vid alla landnings- och omlastningsplatser i enlighet med artikel 35.

[...]

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Havs- och vattenmyndigheten har i föreskrift²² angivit utsedda hamnar där landning och omlastning av blåfenad tonfisk är tillåten. Det kan finnas skäl att se över föreskriften, när det gäller antalet utsedda hamnar och tider för landning och omlastning i syfte att underlätta kontrollen.

²² Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2017:8) om fiskefartygs tillträde till hamnar

Artikel 38 - Nationellt observatörsprogram

1. Varje medlemsstat ska säkerställa att utplaceringen av nationella observatörer, försedda med en officiell identitetshandling, på fiskefartyg och vid fällor som är aktiva inom fisket av blåfenad tonfisk omfattar minst

- a) 20 % av dess aktiva pelagiska trålare (över 15 meter),*
- b) 20 % av dess aktiva långrevsfartyg (över 15 meter),*
- c) 20 % av dess aktiva spöfiskefartyg (över 15 meter),*
- d) 100 % av bogserbåtarna,*
- e) 100 % av uttagen ur fällor.*

Medlemsstater med färre än fem fångstfartyg som tillhör de kategorier som förtecknas i första stycket a, b och c och som har tillstånd att fiska aktivt efter blåfenad tonfisk ska säkerställa att utplaceringen av nationella observatörer omfattar minst 20 % av den tid som fartygen är aktiva inom fisket efter blåfenad tonfisk.

[...]

Se även bilaga VIII

BILAGA VIII

Observatörsprogram

I. NATIONELLT OBSERVATÖRSPROGRAM

1. Den nationella observatörens uppgifter ska i allmänhet vara att övervaka fiskefartygens och fällornas efterlevnad av denna förordning.

2. När den nationella observatören är utplacerad ombord på ett fångstfartyg ska denne registrera och rapportera om fiskeverksamheten, särskilt följande:

[...]

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Artikeln innebär att medlemsländer med en kvottilldelning ska ha ett nationellt observatörsprogram. Reglerna anger att minst 20 procent av de aktiva fartygen som utfört riktat fiske efter blåfenad tonfisk ska ha nationella observatörer ombord, eller vid det fall antalet fångstfartyg är lägre än fem, per kategori av fiskefartyg, att observatörer är placerade på fartygen minst 20 procent av den tid som fartygen är aktiva inom fisket efter blåfenad tonfisk.

Observatörerna ska vara särskilt utbildade, godkända i förväg, och även bidra till vetenskaplig datainsamling. Nationellt observatörsprogram krävs inte av medlemsstater utan nationell kvottilldelning och Sverige skulle därmed behöva utveckla ett sådant program vid kvottilldelning.

Artikel 58 - Iccats ordning för ömsesidig internationell inspektion

- 1. Ömsesidiga internationella inspektioner ska göras i enlighet med Iccats ordning för ömsesidig internationell inspektion (Iccat-ordningen), för internationell kontroll utanför vatten som ligger inom nationell jurisdiktion, i enlighet med bilaga IX till den här förordningen.*
- 2. Medlemsstater vars fiskefartyg har tillstånd att fiska efter blåfenad tonfisk ska utse inspektörer och göra inspektioner till havs enligt Iccatordningen.*
- 3. Om vid något tillfälle fler än 15 fiskefartyg som för samma medlemsstats flagg bedriver verksamhet med inriktning på blåfenad tonfisk i konventionsområdet, ska den berörda medlemsstaten, på grundval av en riskanalys, sätta in ett inspektionsfartyg för inspektion och kontroll till havs i konventionsområdet under hela den period som fartygen är på plats. Denna skyldighet ska anses vara uppfylld då medlemsstaterna samarbetar om ett inspektionsfartyg eller om ett unionsinspektionsfartyg sätts in i konventionsområdet.*
- 4. Kommissionen eller ett organ som den har utsett får utse unionsinspektörer till Iccat-ordningen.*
- 5. Vid tillämpning av punkt 3 ska kommissionen eller ett organ som den har utsett samordna unionens övervaknings- och inspektionsverksamhet. Kommissionen får, i samförstånd med de berörda medlemsstaterna, upprätta gemensamma inspektionsprogram i syfte att göra det möjligt för unionen att fullgöra sina skyldigheter enligt Iccat-ordningen. De medlemsstater vars fiskefartyg bedriver fiske efter blåfenad tonfisk ska vidta de åtgärder som krävs för att underlätta genomförandet av dessa program, särskilt när det gäller de mänskliga och materiella resurser som behövs samt de perioder och geografiska områden där dessa resurser ska sättas in.*
- 6. Medlemsstaterna ska senast den 1 april varje år meddela kommissionen namnen på de inspektörer och de inspektionsfartyg som de avser att knyta till Iccat-ordningen under året. På grundval av dessa uppgifter ska kommissionen i samarbete med medlemsstaterna varje år upprätta en plan för unionens deltagande i Iccat-ordningen och därefter sända denna till Iccats sekretariat och till medlemsstaterna.*

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Medlemsstater med en kvottilldelning är skyldiga att delta i Iccats ordning för ömsesidig inspektion. Det skulle innebära att Sverige ska ställa inspektörer till förfogande för internationella insatser till havs (sjökontroll). Om vid något tillfälle fler än 15 svenskflaggade fiskefartyg deltar i fisket efter blåfenad tonfisk i Iccats konventionsområde behöver Sverige bidra med ett inspektionsfartyg under hela den aktuella perioden, alternativt samordna sig med andra medlemsstater eller EU för gemensam insats.

Artikel 59 - Inspektion vid misstänkta överträdelser

Flaggmedlemsstaten ska säkerställa att en fysisk inspektion av ett fiskefartyg som för dess flagg genomförs under dess överinseende i dess hamnar, eller av en inspektör som har utsetts av flaggmedlemsstaten när fartyget inte befinner sig i någon av dess hamnar, om fiskefartyget

a) inte har uppfyllt registrerings- och rapporteringskraven i artiklarna 31 och 32, eller

(b) har begått en överträdelse av denna förordning eller har begått en allvarlig överträdelse som avses i artikel 42 i förordning (EG) nr 1005/2008 eller i artikel 90 i förordning (EG) nr 1224/2009.

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Kraven i artikel 59 innebär att medlemsstaten ska göra en fysisk inspektion i hamn i de fall som listas i artikelns punkt a) och b). Arbetsgången idag, i andra fisken, är att fiskefartyg som flaggas efter riskkriterier hamnar på Havs- och vattenmyndighetens och Kustbevakningens gemensamma lista för tillsynsobjekt. Där hamnar de fartyg som av olika anledningar behöver få en inspektion i fält och är de fartyg som ska prioriteras framför andra inspektionsobjekt. Det kan vara på grund av olika typer av risker som ett fartyg hamnar på listan och även olika typer av inspektion, sjö, land, flyg som krävs för att kontrollera rätt sak. Att fartygen hamnar på listan för att prioriteras för en kontroll innebär inte en garanti att en kontroll genomförs. Det finns en mängd faktorer som påverkar utfallet. Exempelvis vid korta intensiva fiskeperioder finns risken att en kontroll inte hinner genomföras innan fisket avslutats för året.

Artikel 62 - Saluföringsåtgärder

1. Utan att det påverkar tillämpningen av förordningarna (EG) nr 1224/2009 och (EG) nr 1005/2008 samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013 (6) ska handel inom unionen, landning, import, export, placering i kasse för gödning eller odling, återexport och omlastning av blåfenad tonfisk som inte åtföljs av den korrekta, fullständiga och validerade dokumentation som krävs enligt denna förordning eller enligt andra unionsrättsakter som genomför Iccats regler om dokumentationsprogrammet för fångst av blåfenad tonfisk, vara förbjuden.

[...]

Havs- och vattenmyndighetens kommentar:

Artikeln gäller redan idag. Havs- och vattenmyndigheten utfärdar intyg för tonfiskar som svenska fartyg fångat. Intyg krävs för att få sälja fångsten, och vid import.